A°. 1847. N°. 63.

ARNHEMSCHE COURANT.

1½ C GELDERLAND

(De prijs, dezer Courant, die [illegible] 's weeks wordt uitgegeven, en wel op Dingsdag, Woensdag, Donderdag, Zaturdag en Zondag, is f 5 in de drie maanden.)

ZONDAG 28 MAART.

(De prijs der Advertentiën is, van *een* tot *vijf* regels, f 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.)

Het gouverneurschap van Gelderland.

De betrekking van gouverneur van Gelderland [illegible] door onze ministers van binnenlandsche zaken zeer gewenschte betrekking te zijn; daaraan [illegible] wordt het geweten, dat zij niet vervuld wordt. Onder het ministerie van den heer SCHIMMELPENNINCK werd onze oude, doove gouverneur voortdurend aan het [illegible] van dit belangrijk gewest gelaten, zoo het heette, ten einde voor den minister, bij zijne aftreding, eene plaats open te houden. Eindelijk, echter, was dit niet langer mogelijk. Na eenige aarzeling werd de heer VAN RANDWIJCK gouverneur. Toen men zich [illegible] gebedeld had naar eenen opvolger voor den heer SCHIMMELPENNINCK, werd de nieuwe gouverneur gedrongen zich op te offeren en op den zetel naast de heeren VAN HALL, DE LA SARRAZ, enz., welken niemand innemen wilde, [illegible] Een half jaar duurt reeds dat gedwongen ministerschap en nog is hem geen opvolger benoemd. Goed onderrigte personen (1) beweren, dat de heer VAN RANDWIJCK dit opzettelijk doet, om die plaats voor zich te bewaren, in geval [illegible] om het [illegible] heerschap van den heer VAN HALL te ontvlugten.

Het *ôte-toi de là, afin que je m'y mette*, [illegible] een tijdlang, onder die schoone zinspreuken vol Nederlandschen zin, welke de voortreffelijke staatslieden der Tweede Kamer, bij voorbeeld, de heeren MENSO, VAN PANHUIJS, ENSCHEDÉ, DUYMAER VAN TWIST, [illegible], BRUCE, VAN AKERLAKEN, bij elke gelegenheid, wanneer zij [illegible] wierpen, die minder bewondering koesterde voor de handelingen onzer ministers. Men zou daardoor in den waan gebragt zijn, dat het aantal liefhebbers naar het ambtgenootschap der heeren VAN HALL, DE LA SARRAZ, enz. buitengemeen groot zou zijn, want wanneer de oppositie daarnaar [illegible] haakte, hoe veel meer de vrienden dier heeren? en intusschen maanden lang loopt men overal rond en stoot het hoofd, tot dat men eindelijk iemand, aan handen en voeten gebonden, ten einde tegen zijn wegloopen verzekerd te zijn, op den ledigen zetel plakt. Ziet het bestuur daarin misschien eene hulde aan zijne bekwaamheid, met welke men zich niet durft te vergelijken? Meent het, dat men huivert, zich met zijne grootheid te meten? dat men zich niet met mannen, die op een zoo »verheven standpunt" staan, op ééne lijn durft plaatsen? Of ziet het daarin — gelijk de waarheid is — de bekentenis, dat niemand zich aan het zinkend schip wil toevertrouwen.

Nu de heer VAN RANDWIJCK zich, echter, *bongré malgré*, in het ministerspak heeft laten steken, staat het hem niet vrij, het gouverneurschap van Gelderland voor zich open te houden. Het gouvernement van Gelderland is geen invalidenhuis, waarin men zich een plaatsje openhoudt; het is geen toevlugtsoord voor versleten ministers. Die betrekking is ingesteld in het algemeen belang, en hij, die zich beroemde, dat zijn eerste voorstel strekken moest om het algemeen belang boven het bijzondere te doen gelden, — moest daarvan ook het voorbeeld geven, waar zijn eigen belang in het spel is of althans met grond vermoed mag worden in het spel te zijn.

Een van beiden is zeker, òf een gouverneur is in de provinciën noodig, òf hij is het niet. Is hij het niet, — zoo moet men niet alleen in Gelderland die betrekking onvervuld laten, maar in alle provinciën; het is dan geldverspilling, tien onnutte ambtenaren te bezoldigen. Is de vervulling dier betrekking, daarentegen noodzakelijk, — zoo schijnt het pligtverzuim, zes maanden te laten verloopen, zonder aan die noodzakelijkheid te voldoen.

De heer BRANTSEN VAN DE ZIJPE — zegt de heer VAN RANDWIJCK misschien — neemt de [illegible] Wanneer dat voldoende is, waarom dragt men dan niet in al de provinciën de waarneming dier betrekking aan leden van gedeputeerde staten op? Men won er elf gouverneurstractementen mede uit en waarschijnlijk de tienduizend gulden voor nieuwe meubelen, op welke sommige gouverneurs regt meenen te hebben en voor welke sommige provinciale staten adressen aan den minister rigten. Wanneer men, echter, met ons meent, dat de betrekking van lid der staten — provinciale of gedeputeerde maakt geen onderscheid — zoo zeer verschilt van het commissarisschap des konings, dat beiden niet goed door denzelfden persoon kunnen bekleed worden, alzoo de een het orgaan van het algemeen gouvernement, de andere van het provinciaal bestuur is, — schijnt het allezins ongepast, beide betrekkingen zoo lang door denzelfden persoon te laten waarnemen: de onafhankelijkheid van het lid der staten loopt groot gevaar door zijne dagelijksche aanraking met den minister.

Zoo het gouverneurschap van Gelderland door den minister niet als eene sinecure, maar als een noodzakelijk en belangrijk ambt beschouwd wordt, zal dit alleen kunnen blijken door de benoeming van eenen opvolger. Mogt het den heer VAN RANDWIJCK zwaar vallen, aldus het achterdeurtje, dat hij voor zich open hield, te moeten sluiten, — laat hij vergoeding vragen aan zijne ervaren ambtgenooten, welke hem die onrust schiepen. De algemeene dienst magt er niet langer onder lijden.

(1) Men zie onder de ingezonden stukken.

Buitenlandsche berigten.

DUITSCHLAND.

Van den Neckar, 15 maart. Uit eene goede bron is ons een vlugschrift geworden, hetwelk men, op onderscheidene plaatsen des lands, in grooten getale heimelijk heeft trachten te verspreiden. Het draagt ten titel: *»Ter voorbereiding"* en luidt — wat de hoofdzaak betreft — als volgt:

»Er zijn hoofden, in welke het verstand niet eender komt, dan voordat zij het mes der guillotine op den hals voelen. In Duitschland wemelt het van zulke hoofden. Wie register daarvan houden wil, schrijve de namen op, van alle potentaten met hunne ministers en diplomaten. Geen verstandig mensch twijfelt er meer aan, of Duitschland gaat eene krisis, een revolutie te gemoet, om tot betere tijden te komen. Ieder regtschapen man houde zich daarom gereed, om zijnen pligt te doen. Hij prente zich daartoe de volgende punten in het hoofd: 1o. Het gezag houdt, in zijnen angst, een boek van allen, die, in tijden van gevaar, het eerst gevaarlijk voorkomen. Daarom moeten allen, wier geweten [illegible] zegt, dat zij met eene zwarte kool aangeteekend zijn, op hunne hoede wezen; zij moeten werken, maar voorzigtig. Zij moeten zich zoo trachten te gedragen, dat alle daad of iedere stap tegen hen een openbare gewelddaad is, waaraan het wettige handvatsel ontbreekt. Vooral moeten zij verdacht zijn op huiszoekingen. Het is dwaasheid, zich, zonder gevaar en willig om eene kleinigheid, onschadelijk te laten maken. 2o. De hoofdwerkzaamheid moet bestaan in het verspreiden van revolutionaire geschriften, opdat de gemoederen tijdig ingelicht worden omtrent het hoofddoel der revolutie en opdat de éénheid in het beslissend oogenblik niet ontbreke. De verspreiding der geschriften geschiedt het best op deze wijze: al wie in het bezit daarvan is, geeft een aantal derzelve aan ieder zijner meest vertrouwde vrienden [illegible] en hetzelfde doen dezen op hunne beurt. Buitendien worden die geschriften bij voorkomende geschikte gelegenheid, onder het volk geworpen en in herbergen, logementen, op stoombooten, spoorwagens, enz. in menigte verspreid.

Al wie in het bezit van zulke geschriften mogt gevonden worden, heeft eenvoudig te verklaren, dat ze eerst zoo even, door eene onbekende hand, aan zijne woning afgegeven of hem toegezonden geworden zijn. 3o. Barsten er onlusten uit, zoo zorge men den loyalen of sentimenteelen vredes-stichter te spelen. Men laat eerst de massa daaraan deelnemen en ziet men uit het karakter der beweging, dat de tijd gekomen is, zoo stelle men zich dadelijk aan het hoofd en neme snelle en welberaamde maatregelen. 4o. Tot deze maatregelen behooren vooral de volgenden: a. het ontwikkelen van werkzaamheid en kracht ter snelst mogelijke voortbreiding des opstands, door het uitzenden van agenten en detachementen, door proclamatiën en door het luiden van de stormklokken; b. onverwijlde gevangenneming aller gezagvoerende militaire-, regerings- en politie-beambten, vooral der vorsten en hunner familiën; c. oogenblikkelijke bestorming der wapenmagazijnen, in de steden zoowel als op het land, en mobielmaking van den landstorm onder fiksche aanvoerders, en, in het algemeen, volkswapening; d. onmiddellijke bezetting der telegrafen en post-stations, ten einde officiële mededeelingen naar de hoofdsteden te beletten; e. verbreking van de spoortreinen, voor zoo verre men ze zelf niet noodig heeft en ze tot het doen aanrukken van vijandige troepen kunnen dienen; f inbeslag-neming der stoombooten en dergelijke communicatie-middelen ten dienste des volks en ter uitbreiding des opstands; g. pogingen, van welken aard ook, om de militaire magt op de zijde des volks te krijgen, tot hetwelk zij naar regt en pligt behoort; h. in-beslagneming der publieke kassen en vorstelijke geldkisten ter verpleging des volks en ter bestrijding der omwentelings-kosten; i. oogenblikkelijke, strenge justitie over verraders en vijanden der omwenteling. 5o. In de woning van ieder braaf burger, wien niet alle middelen ontbreken, moet reeds nu een sabel voorhanden zijn, een snaphaan en een paar pistolen met den noodigen voorraad van kruid en lood. 6o. De gearresteerde vorstelijke personen en ambtenaren moeten in verzekerde bewaring gehouden worden, opdat zij, gedurende de omwenteling, des noods tot onderpand dienen en later door eene volksregtbank geregt kunnen worden. Men plege, onnoodig, geen geweld; vordert, echter, het belang der omwenteling, dat gevaarlijke gevangenen dadelijk onschadelijk gemaakt worden, zoo verschoone men niemand! Men houde in het oog, dat het doel der omwenteling moet bereikt worden tot iederen prijs en daarbij komen meer veerkracht en vastberadenheid dan ontijdige menschelijkheid en consideratie te pas. 7o. Zoodra de opstand vasten grond begint te krijgen en veld begint te winnen, ontrolle men de ware banier. Overtollig is het, op te merken, dat, over het geheel de »*Duitsche Republiek!*" de hoofdleuze is. Naar gelang, echter, der plaatselijke gelegenheden, kan men ook nog andere wachtwoorden kiezen, welke in den geest en den smaak des volks vallen. 8o Men vergete niet, dat de snelst mogelijke uitbreiding des opstands eene hoofdzaak is. Daarom bepale men zich niet, met zich op de plaats der losbarsting te posteren, maar bewerkstellige, zoodra zich daar eene autoriteit uit radikalen en energieke mannen gevormd heeft, terstond daarop uitvallen in nabij gelegene kringen, welke, op hunne beurt, het vuur verder moeten doen loopen. Bovenal vermijde men alle tijdverlies en late zich vooral niet in met tijdwinnende onderhandelingen met den vijand. Rassche onderwerping en verdelging van denzelven links en regts, zij het allereerste werk. Deze aanbevelingen en aanduidingen zijn vooreerst voldoende. Verdere wenken zullen volgen. Mogen alle brave burgers zich voor de toekomst voorbereiden; en, ieder in zijnen kring, de meest gepaste plannen beramen, opdat het gunstige oogenblik een iegelijk op zijnen post vinde.

»De Rijn-commissie ter vestiging der Duitsche Republiek."

PRUISSEN.

Breslau, 20 *maart*. Uit Troppau meldt men, dat de beveiliging van den nomilich aldaar, op den 11den en 12den dezer, zoo roerig en onrustig werd, dat eerst de infanterie en later de kavallerie aanrukken moest, om de zaamgeschoolde menigte, welke de hand aan den eigendom dreigde te slaan, uiteen te drijven. Te Olbersdorf trok eene schaar uitgehongerden naar het raadhuis en schreeuwde: »*brood, of werk!*" De ambtman stelde de lieden tevreden door eene uitdeeling van aardappelen. Volgens de laatste berigten is de goede orde er weêr hersteld.

ENGELAND.

Londen, 24 *maart*. Ter gelegenheid der discussiën in het comité der gemeenten over de bill tot onderstand der Iersche armen heeft lord *John Russel* gisteren de aangename verzekering gegeven, dat, volgens een bij hem ontvangen brief uit Cork, de aanvoer van koren in die haven nu laatstelijk boven alle vroeger voorbeeld druk geweest was, en dat aldaar 21,000 ton graan lagen, op het punt om ontscheept te worden.

— Ter zake van den algemeenen bid- en boetedag zijn heden bijna alle winkels in deze hoofdstad, even als op zondag, gesloten, en staan alle openbare bedrijven stil. Er is geene beurs gehouden, en de meeste kantoren zijn insgelijks gesloten. — Ongeveer 60 leden van het Parlement, waaronder men, behalve eenige der ministers, de heeren *Peel*, *Graham*, *Inglis*, *Goulburt*, enz., opmerkte, hebben gezamenlijk de godsdienstoefening in eene der voornaamste kerken bijgewoond.

— Wij vernemen, dat een groot gedeelte van den Engelschen adel zich dit jaar naar het Loo, in Holland, zal begeven, om zich met de valkenjagt te vermaken. De minzame gastvrijheid, welke de vorstelijke bewoners van het in die aangename streek gelegen paleis betoonen jegens al de bezoekers, is eene sterke aansporing, en alles doet daar veel vermaak te gemoet zien. Het feest begint 15 mei en eindigt 12 juli.

— In de vorige week zijn hier buitengewoon groote hoeveelheden Hollandsche kaas aangevoerd, hebbende *the Wave* uit Medemblik 33,830, *de Rainbow* uit Rotterdam 2,950, *de City of Londen* insgelijks van daar 24,854, *de Mary Anne* uit Alkmaar 26,895 en *the Hopeful* uit Amsterdam en Purmerende 21,438 stuks aangebragt.

— Drie oorlogsstoombooten worden op dit oogenblik in het arsenaal van Portsmouth met zaaikoren beladen voor Ierland. Een stoomfregat ligt thans met hetzelfde doel in lading te Woolwich.

— De *Singapore Free Press* redeneert over de doelmatigheid om Borneo te koloniseren, maar oppert de meening, dat, ofschoon het geenszins onwaarschijnlijk is, dat zulk een plan moge slagen, het toch raadzaam zou zijn, dat de eerste pogingen van Engeland op den bloei van Labuan gerigt wierden, van waar, als het middelpunt van eenen bedrijvigen handel, onze invloed over de inboorlingen van Borneo, en over de eilanden van den Archipel in het algemeen het best zoude worden uitgestrekt. Voortreffelijk is de gelegenheid, welke de in-bezitneming van dit eiland aanbiedt, niet alleen om de voortbrengselen, die het oplevert en om deszelfs betrekking tot Indië en Australië, maar ook tot vestiging aldus van eenen handel, die telken jare in omvang en voordeel belooft te zullen toenemen, en tot schider tijd tot verzekering van de belangrijkste onzer verwijderde bezittingen. Die goede gelegenheid schijnt zoo algemeen te worden toegestemd, dat er nu het grootste belang gevoeld zal worden in elken stap, die, tot ontwikkeling van die voordeelen zal worden gedaan.

FRANKRIJK.

Parijs, 24 *maart*. De koning is iets vroeger van Fontainebleau teruggekomen, dan was aangekondigd. Volgens sommigen zoude de benoeming van den heer *Léon de Malleville*, als vice-president der gedeputeerden, aanleiding daartoe hebben gegeven. Volgens anderen, daarentegen, was 's konings tegenwoordigheid in den raad der ministers gevorderd geworden, ten gevolge van de aankomst van zeer belangrijke depeches uit Petersburg.

— Heden zijn de beraadslagingen over het voorstel van den heer *Duvergier de Hauranne*, ter uitbreiding van het kiesregt, in de Kamer der Afgevaardigden voortgezet. De voorstanders van de uitbreiding hebben beweerd, dat, zoo er omkooping plaats heeft, deze niet beter kan worden tegengegaan, dan door eene vermeerdering van het aantal stemgeregtigden met daartoe bevoegde personen.

Van de zijde der voorstanders van de bestaande orde van zaken is aangemerkt, dat uit de tegenwoordige verordeningen telken reize is te voorschijn gekomen eene meerderheid in de Kamer der Gedeputeerden, welke de beginselen van de juli-revolutie bevestigd en tegens vrijheiden orde verzekerd heeft, dat het derhalve hoogst ongeraden zoude zijn, daaraan de hand te slaan.

Het bewind is hevig aangevallen wegens den ongeoorloofden invloed, welken het, volgens sommigen, op de verkiezingen uitoefent; — wegens de beloften ten gunste van plaatselijke belangen, welke daarbij worden gedaan, — en wegens de altijd vermeerderende openbare uitgaven, die daaruit moeten voortvloeijen.

De minister *Duchâtel* heeft erkend, dat er misbruiken plaats hebben, maar heeft tevens aangemerkt, dat er geene verordeningen kunnen bestaan, welke geheel geene gebreken opleveren. Hij heeft zich verdedigd tegen het uitoefenen van ongeoorloofden invloed, doch ook in het algemeen aangemerkt, dat, zoo er vele lieden worden gevonden, die hunnen pligt, als kiezers, ondergeschikt maken aan plaatselijk of bijzonder belang en daaruit nadeelige gevolgen voortvloeijen, het kwaad zeker niet zal afnemen door eene vermeerdering der stemgeregtigden. Hij heeft gemeend, stellig te kunnen verklaren, dat de menigte geen belang stelt in deze aangelegenheid, maar zoo veel te meer in andere van dadelijken invloed, als in de eerste plaats, in eene nieuwe verordening op het onderwijs.

De ministeriëlen schijnen met zekere onrust den afloop dezer zaak te gemoet te zien.

BELGIE.

Brussel, 25 *maart*. De senaat heeft de wet, tot vermeerdering der leden van de beide Kamers, gaaf en bijna zonder beraadslaging aangenomen.

Binnenlandsche berigten.

Amsterdam, 25 *maart*. Heden is door de correctionele regtbank alhier uitspraak gedaan in de zaak van den apotheker *S.*, beschuldigd van eenige hem opgegevene geneesmiddelen niet volgens de recepten bereid te hebben. Onder anderen zou bij *Sulphas Chinini* daaruit geheel of gedeeltelijk hebben weggelaten. Hij is vrijgesproken, daar aan de regtbank de indentiteit der in beslag genomene dranken niet volledig was gebleken.

Amsterdam, 26 *maart*. De jongste te Londen ontvangene en in het maandagsche beursberigt van de *Times* vermelde berigten, geven weinig hoop, dat de heer *Henderson* nog vooreerst in zijne zending te Madrid zal slagen. Men behoort, echter — meent de *Times* — daarom de tegenwoordigheid van dien heer in de Spaansche hoofdstad niet als geheel teloos te beschouwen; want het is van het hoogste belang de zaak levendig te houden, en de Spaansche regering, vertegenwoordigers en natie te doen gevoelen, dat men hunne woordbreuk en schande onophoudelijk in hunne eigen ooren en in die van geheel Europa zal doen klinken. Overigens zou eene bloote *schikking*, zonder verder gevolg, van weinig belang geweest zijn, vermits het voor eene regering, die hare beloften breekt, gemakkelijk is, er dag aan dag nieuwe te geven, indien zij daardoor den mond aan eenen al te lastigen schuldeischer kan stoppen. Evenwel, het laatstelijk in Spanje genomen decreet tot een te doen onderzoek naar het handelstelsel des lands, schijnt eenige neiging tot voortgang aan te duiden. (*Amst. Ct.*)

's Gravenhage, 26 *maart*. In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden is ingekomen eene koninklijke boodschap, ten geleide van een ontwerp van wet, tot regeling van het Nederlandsche muntwezen. — Verzending naar de afdeelingen.

Eenige ingekomen verzoekschriften worden aan de daartoe bestemde commissie verzonden. Een ontvangen request uit Barneveld, betrekkelijk een vroeger adres, wegens een gevoerd wordend regtsgeding, wordt, daar het ongezegeld is, ingevolge artikel 104 van het reglement van orde der Kamer, ter zijde gelegd.

De commissie van rapporteurs is gereed haar algemeen verslag uit te brengen over het ontwerp tot het tijdelijk in stand houden van bepaalde wetten en verordeningen in het hertogdom Limburg. — Wordt besloten de beraadslagingen over dat ontwerp te houden op morgen ochtend ten elf ure.

De commissie tot de verzoekschriften doet verslag:

I. Bij monde van den heer *Rotsha*, op een adres van *G. Grevink*, c. s., fabrikanten in goud- en zilverwerk te Amsterdam, die bezwaren inbrengen ten aanzien der alnog vigerende verordeningen op den waarborg der gouden en zilveren werken. — Ter griffie en verzending van een afschrift van het request aan den minister van financiën.

II. Bij monde van den heer *Nap*, op adressen van de commissie van landbouw in de provincie Limburg, die verhooging verzoekt der voorgestelde inkomende regten op de granen, en inwoners van Herwen, Aerdt, Pannerden, Klaaswaal, Mijnsheerenland en Westmaas, die bezwaren inbrengen tegen het aanhangig wets-ontwerp tot intrekking van de wet van 29 december 1835.

De heer *Hoffman* vraagt daarop het woord en zegt, dat, toen het rapport der commissie over het Belgische traktaat werd uitgebragt, hij zich voorbehouden heeft daaromtrent een voorstel te doen. Thans is dat rapport gedrukt rondgedeeld. Nu zou het oogenblik daar zijn, om dat voorstel, hetwelk daartoe strekt, om aan den koning een adres dienaangaande voor te dragen, aan te bieden. Doch de Kamer is nu op het punt, voor eenigen tijd uiteen te gaan. Reeds hebben onderscheiden leden de residentie verlaten. Hij gelooft derhalve, dat het doeltreffende te achten is, met het indienen van zijn voorstel te wachten tot na de hervatting van de werkzaamheden der Kamer. Dadelijk na die hervatting zal hij zijn voorstel aanbieden. Hij vleit zich, dat de redenen, die hem tot een uitstel doen besluiten, door zijne medeleden zullen worden gebillijkt.

Daarna gaat de vergadering tot morgen uiteen.

Groningen, 25 *maart*. Gelijk elders, zoo heeft ook hier ter stede het besluit des ministers van financiën, omtrent de verminkte stukken van onderdeelen der zeeuwsche rijksdaalders en van oude schellingen en zesthalven, koers hebbende tegen de waarde, door de menigvuldige belemmeringen en onaangenaamheden, waartoe het in den geldsomloop aanleiding geeft, een algemeen misnoegen verwekt. Met genoegen verneemt men daarom, dat, in den loop dezer week, ten verzoeke van eenen der ingezetenen dezer stad, ten gevolge van voorafgaande weigering ten kantore van den heer ontvanger der directe belastingen om het voor den grondbelasting verschuldigde bedrag in de aangebodene specie, waaronder mede een zeker aantal oude zesthalven, te ontvangen,

die gelden geregtelijk aan gemelden ambtenaar zijn aangeboden en vervolgens in bewarenderhand zijn gesteld. Men hoopt uit den afloop dezer procedure te zien, of het magtwoord van eenen minister voldoende zal zijn, om naar welbehagen aan zekere munten haren wettigen koers te ontnemen.

Ingezonden stukken.

De heer VAN RANDWIJCK.

De heer VAN RANDWIJCK heeft tot dus ver middel kunnen vinden, om zich volmaakt te eclipseren in zijne hoedanigheid van minister. Meer dan een half jaar staat hij reeds aan het hoofd van het departement van binnenlandsche zaken — en nog altijd is de gouverneurs-zetel van Gelderland *ledig;* dat wil zeggen: de heer BRANTSEN VAN DE ZIJPE zit er op als plaatsbewaarder. Één enkel nederlaagje heeft nog slechts de minister VAN RANDWIJCK geleden; dus heeft hij nog maar éénen enkelen stap rugwaarts naar Arnhem gemaakt. Ach, en hoe vele stappen zijn er noodig van het vorstelijk 's Gravenhage naar Gelderlands hoofdstad? Vooral voor ministers, die niet houden van *groote stappen?*

De heer VAN RANDWIJCK, die in Arnhem zeer wel bekend is, staat er te boek voor een zeer regtschapen en vriendelijk man; maar voor iemand van niet de minste politische kennis of regtskundige wetenschap. Men vrage het Zijne Excellentie zelve, en met zijne gewone bescheidenheid zal hij gul-uit erkennen, zich daarop nimmer te hebben toegelegd. Wij zouden haast niet durven zeggen wie meer verbaasd was over zijne benoeming tot minister: de heer VAN RANDWIJCK zelf of het goede Nederlandsche volk. Ook zouden wij niet durven beslissen, wie van beiden er het meest door werd te leur gesteld en er het meest onder te lijden heeft. De heer VAN RANDWIJCK, die niet met aardsche goederen, maar wel met kinderen, gezegend is, werd, gelijk men weet, half gedwongen naar 's Gravenhage gesleept; MEN durfde tegenover hem zoo ver gaan, van hem opmerkzaam te maken, dat een gouverneur niet, zoo als een regterlijk ambtenaar, voor zijn leven wordt aangesteld, maar zeer wel kan worden afgezet, al doet hij zijnen pligt; of ook wel juist, *omdat* hij zijnen pligt doet, zoo als wijlen de edele graaf VAN RECHTEREN. Deze en nog andere bijzonderheden, reeds vermeld in de *Arnhemsche Courant* in de maand october des vorigen jaars, deden haar destijds de juiste opmerking maken, dat wij niets te wachten zouden hebben van het ministerschap des heeren VAN RANDWIJCK.

Wij meenden deze bijzonderheden in het geheugen terug te moeten roepen, terwijl daarin de sleutel te vinden is ter uitlegging der anders zoo zonderlinge en geheel onverklaarbare woorden, welke Zijne Excellentie goedvond bij zijn nederlaagje aan zijnen mond te doen ontglippen. Wij zijn zeer goed gezind jegens den heer VAN RANDWIJCK, en niet gaarne zouden wij zien, dat die woorden voor goede munt werden opgenomen: hij zou er al te belagchelijk door worden, en om dat te voorkomen, is het voor de oningewijden noodig, met bovenvermelden sleutel in de hand, eene kleine uitlegging aan dezelve te geven.

Elk weet, dat wij zijne verdediging bedoelen van zijn *verworpen* wetsontwerp tot intrekking der beruchte wet van nivôse. Hij begon, zoo als meer gebeurt, met te vertellen wat ieder wist, namelijk, dat het voor de eerste maal was, dat Zijne Exc. tot verdediging van een wetsontwerp als minister het woord voerde. — Die woorden schijnen overbodig, maar hebben eenen diepen zin: zoo diep als het den heer VAN RANDWIJCK gegeven is eenen zin in woorden te leggen. Een gewoon commentarist, die onzen sleutel wist, zou misschien op het denkbeeld komen, dat die woorden niets beteekenden dan eene *captatio benevolentiae;* een verbloemd smeekschrift aan de Tweede Kamer: »Spaar mij, ei spaar mij, die bedeesd en bedremmeld voor het eerst tot uwe Hoog Mogenden spreek!" — Maar die commentarist zou grovelijk dwalen; dat is geene taal die voegt aan mannen, welke, gelijk onze ministers, *het geheel zooveel beter overzien.*

Daar lag veel meer opgesloten in die eenvoudige verklaring der heeren VAN RANDWIJCK, [illegible] voor de *eerste maal* als minister optrad; hij wilde er mede zeggen: »Ziet, ik ben reeds meer dan zes maanden minister, en eerst heden kom ik u voor de *eerste maal* lastig vallen; gij wachtet van mij voordragten van wet tot regeling van het stem- en kiesregt, van de schutterijen, van de jagt, en wat niet al, — maar gij weet immers wel, dat ik slechts minister ben *voor de leus;* dat mijn gouverneurspost te Arnhem nog open is, en dat het doel der regering alleen is, om u wat aan de praat te houden; weldra hebt gij Paasch-vacantie, en na dien tijd is het te warm voor koele beraadslagingen; wees dus, wat mij betreft, onbezorgd; eerst nu kom ik voor het *allereerst* het woord voeren; en zou het waarachtig nog niet gedaan hebben, indien niet *het toevallig geboren worden* van zoo veel levende kinderen mijnen ambtgenoot van financiën schrik had aangejaagd. De man gelooft niet aan *toevallig* geboren kinderen; hij beweert, dat zij met het *boosaardige opzet* ter wereld komen, om zijne financiële plannen en berekeningen tot aan het jaar 1850 in de war te sturen. Van mij hebt gij niets te *wachten* en niet te vreezen."

Perfider dan de aanhef was echter het slot der woorden des heeren VAN RANDWIJCK. »Het zal mij aangenaam zijn!" — sprak hij — »dat dit ontwerp, het eerste hetwelk ik behandel, zal worden aangenomen. Ik vlei mij daardoor een overtuigend blijk te zullen erlangen, dat de vergadering de reeds moeijelijke taak, die ik aanvaard heb, niet wil verzwaren."

Alzoo, — neem het voorstel niet aan, *omdat* het goed en nuttig is voor den lande; maar om mij een pleiziertje te doen. Eerst nu kom ik voor het eerst; ik maak het u dus niet zeer lastig; maak het mij nu ook niet te bezwaarlijk uit meerwarigheid met mijn lot; ik verlang waarachtig naar Arnhem terug, en vertrek zoo spoedig als ik maar kan, zoodra mijne ervaren ambtgenooten meenen, dat ik u lang genoeg heb *bezig gehouden* met *wachten* op de voorstellen der *aangelegen* onderwerpen, welke ontzinde schreeuwers bij de wet geregeld wenschen te zien, maar welke best op den bestaanden voet kunnen worden voortgesleurd. *Doe mij* het genoegen en neem dit wetje aan; laat de *toevallig geboren* kinderen, welke thans reeds de geheele *slechte* pers in beweging zetten, u niet stooren in uwe rust en mij in mijn gemak.

Het wetje van den *niet-grooten* jurist (1) VAN RANDWIJCK werd verworpen; eilacij — wij hebben nu nog wat anders van hem te wachten.

Doet de regering dan niets?

Onbeschaamder, logenachtiger verwijt is er wel niet, dan dat de regering niets zou doen, — alsof ze in een gemakkelijk *dolce farniënte* leefde! — IJlhoofdige liberalen schreeuwen dit uit, en enkele zwakhoofden baauwen het na. — »Ze laat alles bij het oude," — en als dit gezegd is of uitgegalmd, dan meent men zegevierend het bewijs geleverd te hebben voor de beschuldiging, die wij valsch of ter kwader trouw noemen. — Alsof er niet veel toe noodig was, om een wankelend gebouw met vermolmde binten en roestige ankers in stand te houden, vooral als het cement der voegen in het muurwerk telkens loslaat en de fundamenten ontzakken. — Wie oude gebouwen bezitten, weten best, wat armoedig werk er te verrigten is en wat al moet worden uitgevonden en aangewend om ze voor omvallen te bewaren; — daarbij — het is een kostbaar werkje ook!

De regering doet niets! en als ze dan DE GROOFF en VAN VLIET bant uit de Oost; — als ze den kruistogt waagt tegen de drukpers, — en die strijd is waarachtig geen spiegelgevecht, — doet ze dan niets?

En als ze voor het buitenland een *Journal de la Haye* laat drukken, dat de natie ƒ25,000, zegge VIJF EN TWINTIG DUIZEND GULDEN, kost, om er *nu en dan???* een artikeltje in te *mogen* plaatsen, dat in het buitenland effect moet doen, en uitsteekt, zoodra men het leest, — omdat de polemiek van *dat* blad en die van de regering *hemelsbreedte* verschillen?! zou men dan gelooven, dat de regering niets doet, als ze zóó veel eigenliefde verloochent, om geen gezag te oefenen op een blad, dat ze met ƒ25,000 'S JAARS donateert?

De regering doet niets! Eilieve, ze stelt (toch niet ten behoeve van Engeland?) eene pleit-memorie, om de natie te betoogen, dat we op Laboan geen regt hebben; dat het magtige Britanje, edelmoedig en belangeloos als het is, geene daad van kwade trouw heeft gepleegd en de verbindtenis van 1824 niet heeft verbroken. — En ze zou niets doen, als ze zóó de sympathiën van het buitenland ten onzen behoeve opwekt? Alsof we van dat medegevoel der mogendheden geen voordeel trokken! Och! als we te zwak zijn, om ons gezag en onzen invloed in den archipel te bewaren, komen ze ons dadelijk, en *ongevraagd,* — hoe voorkomend, niet waar? — ter hulpe! Zouden ze weldra in de Oost ons ook geen handje helpen?

De regering doet niets! En is zij dan geene zes jaren lang bezig, om ons wetten te geven, die het stem- en kiesregt regelen? Hebben dan VIER-EN-DERTIG bange jaren geene beduidenis, om een nieuw Strafwetboek ons te leveren? Is het er tijd naar, dat men met *niets-doen* den tijd zou dooden, als militie en schutterij, heemraadschappen en polder-aangelegenheden, ja als schier elke tak van beheer wettelijke en dadelijke voorziening vorderen?

De regering doet niets! Uitroep der ijlhoofdigheid! Of mag het niets-doen heeten, als men de belangen eener schatkist regelt, die *berooid en beroofd* is genoemd? als men 127 millioen [illegible] van den burger laat innen, om in 1850 een zoo gering mogelijk deficit te hebben! als men daar te boven de renten voor ½ reduceerde en [illegible] al die offers, de begrootingen tot ruim 70 millioen weet te reduceren? eene weldaad, die voor de lands of landelijke kinderen nog al beduidend is, niet waar?

De regering doet niets! En zij schommelt *een millioen* op, tijdens de leening van 1844 onbekend! *nu toevallige* baat voor de sluis van Vlissingen, enz. In parenthesi: was de greep niet gelukkig en de goochelgrap niet aardig, toen zich dat phenomène vertoonde? O, toen moesten alle opposanten verstommen en in het stof der aarde nederknielen voor zóó verrassende nederlaag!

De regering doet niets! En zij schrijft inlichtingen en geeft staten tot adstructie der begrooting, *duizend* bladzijden druks! Och! die hardnekkige leden der Kamer, die het budget van oorlog in de afdeelingen niet onderzoeken wilden, zonder justificatie. Och, mijnheer LIST! dat uwe ambtgenooten zoo veel gereeder en gedienstiger waren dan gij! alsof er niets anders te verrigten ware!

De regering doet niets! En heeft zij dan niet gezorgd voor die gelukkige vaders, met *zeven* kinderen gezegend, die nu toch wel een beneficie van *elf* ton zullen genieten? Ondankbaren, die zoo blind zijt, dat gij zooveel goeds niet erkennen wilt, als de regering u geeft! — Vergelijk rapporten en staten over onze financiën, trek ramingen van ramingen af, — gij vindt ruim 7 millioen beschikbaar in de schatkist, — en toch, halsstarrigen, die werkelijk van werkelijk substraheren, en volstrekt maar geene ideälisten willen zijn, droomen in dat geval van *elf* ton te kort, — zou het ooit waarheid kunnen zijn? Onmogelijk, immers neen, — driewerf neen! wat raaskalt men van antecedenten, toen men opcenten *verminderde* en schulden *vermeerderde!*

En nog ééne vraag en dan genoeg, want zij maakt aan alle tegenspraak een einde en treft de tegensprekers in de hartader, *ergo* doodelijk: »Van waar zou het volk zóó gelukkig, 's lands welvaart zóó groot en zóó bloeijend zijn, als de regering niets deed?..... Oef! dat is de doodsteek voor alle opposanten! zij schrikken terug en zullen nu voortaan immers wel zwijgen???

Och neen!

Schoolwezen en schoolfondsen.

Gij spreekt, mijn goede vriend, van fraaije school-lokalen;
Dan, daarmêe is, voorwaar, slechts luttel roems te halen,
Het is toch zeker niet het fraaije schoolgebouw,
Waarop de man van deugd en wijsheid veilig bouw':
't Is meer op 's onderwijzers kunde en braafheid lust,
Dat bij het onderwijs des wijzen lof berust:
Ook niet in 't examen en kostbre prijs-uitdeeling
Dat kunde wordt gekend, — noch strekt tot nut-vermeering
Des leerlings! Maar in het vormen van de jeugd
Tot nutte leden, — versierd, met kennis en met deugd.

Er is geen belangrijker onderwerp te behandelen, dan het *schoolwezen;* redenen, dat wij daaraan meermalen onze pen leenden en steeds van de heuschheid der redactie der *Arnhemsche Courant* gereede opname voor die stukken mogten ondervinden. Wij twijfelen alzoo geenszins aan eene spoedige opname van dit stuk in dezelve.

Na eerst iets omtrent het *schoolwezen* gezegd te hebben, zullen wij bij de *schoolfondsen* blijven stilstaan.

Te regt werd in de *grondwet* bepaald, dat het *schoolwezen* eene der grootste zorgen van het landsbestuur zoude uitmaken. Een goed en wèlgeregeld *schoolwezen* bevordert krachtig *land* en *volk.* Men is gewoon hoog op te geven van het *Nederlandsch schoolwezen.* Wij erkennen gaarne al het goede en loffelijke, dat hetzelve bevat, maar stemmen niet in met die bazuinblazers. Er is in deze meer kaf onder het koren, dan men oppervlakkig zou denken, noch vermoeden. Het is elk niet gegeven over het *schoolwezen* naar eisch te oordeelen, met waarheid te schrijven. Er is veel *kunstmatige lof* in hetzelve, ook veel *kwasterij.* Hoe dikwijls leest men in de couranten ellen-lange lijsten van kostscholen, waar men examen gehouden en armen vol met boekgeschenken heeft uitgedeeld. *Het eenvoudige, het zegel van het ware en goede, vindt men in deze bijna overal miskend.* Daarbij komt, dat men tot alles zijne toevlugt neemt om effect te maken. Zoo vindt men in ons land onderwijzers, wier woonstede versierd is met het koninklijke wapen, even als een pruikemakerswinkel. Men schijnt dit in navolging te doen van den verdienstelijken goochelaar BAMBERG! Te Elburg schijnt men de leerlingen tot ridders voor te bereiden, want men deelt er *zilveren medailles* uit, die de kinderlijke borst doet zwellen en voor ridderteekens geschikt maakt. Te Groningen, hetwelk in deze gaarne kunstjes navolgt en den boventoon wil geven, doch armer in zilver is, naar het schijnt, deelt men *medailles van bordpapier uit!*

In Amsterdam schijnen er *gouden medailles* te zijn uitgereikt. Al dien poespas achten wij hoogst nadeelig voor het schoolwezen. Ook te Groningen schijnt men *synode* te houden in navolging van de predikanten in den Haag. Dan, om zich te overtuigen, dat het daar alles geen goud is wat er blinkt, behoeft men slechts de stukken omtrent het *schoolwezen* van den dapperen, onversaagden en kundigen dr. [illegible] te Hoogezand te lezen. Zoo lang men geene goede wetten op het *schoolwezen* maakt en dezelve niet behoorlijk en krachtig toepast, zal de zaak niet verbeteren, maar verergeren. En wat zullen wij zeggen van de heeren *schoolopzieners,* de pilaren van het tegenwoordige *schoolwezen?* Men mag algemeen vaststellen, dat, zoo men mannen vindt, die *de wet van 1806* verdedigen en in bescherming nemen, dat het *schoolopzieners* of hunne *referendarissen* zijn, die de pen voeren.

Het is waar, ten allen tijde waren er onder dezen kundige, achtenswaardige mannen. De heer VAN DEN ENDE was in vele opzigten een zeer kundig man en een sieraad van dezelven, — doch hij was aan den anderen kant te zwak en zag te veel *door der schoolopzieneren bril.* Vooral waren *vader* NIEUWOLD en *de goede en brave* ADRIANI en anderen sieraden van het *schoolwezen,* maar tevens echte vrienden der onderwijzers. Zij deden veel goeds bij hun leven en hunne nagedachtenis blijft in eere en in dankbaar aandenken! De *schoolopziener* ds. VISSER was een geheel ander man. Velen hebben hem *gekend,* weinigen *bemind.* Deze man behandelde de zaak als een *echt-Russisch autocraat.* De schoolmeesters, die onder zijn' plak

---

(1) Zoo althans betitelt hem het *Weekblad van het Regt.*

stonden, beefden voor dien man. Ook wist hij zich de voordeelen, aan het *schoolwezen* verbonden, mildelijk toe te eigenen. Hij bekleedde de posten van twee *schoolopzieners* en trok alzoo dubbele voordeelen; ook was hij tevens *secretaris der school-commissie in deze provincie.* Ook schreef hij, naar men zegt, vele schoolboekjes des morgens onder zijn ontbijt, liet die voor zijne rekening drukken en verpligtte de onderwijzers dezelve van hem te koopen en in hunne scholen in te voeren. Na zijnen dood werden er nog vele exemplaren verkocht, die de haastige dood hem belet had aan den man te brengen. Hij schreef veel en goed en heeft voor zijne geschriften verschillende gouden medailles getrokken. Zijne schriften over *opvoeding en onderwijs waren meestal met eene Duitsche lucht besmet.* Andere *schoolopzieners* weten, dat het eenen schoolmeester niet geoorloofd is in eene andere gemeente, dan de zijne, onderwijs te geven, doch zij sluiten hunne oogen en *bevorderen alzoo het verbodene.* Het is een blindemans-spel. Weder anderen bevorderen het *privaat onderwijs* ten koste der *scholen* en ter benadeeling van het bestaan der onderwijzers, en dit geschiedt veelal door menschen, die noch rang noch bekwaamheid bezitten. *Ik heb van die docenten gekend, welke de privaat-les niet hooger dan drie centen in rekening bragten.* Ook weten zij, dat de scholen in klassen verdeeld zijn, en dat een onderwijzer van den 4den rang niet in plaatsen van den 3den rang, en die van den 3den rang in geene plaatsen van den 2den en 1sten rang onderwijs mogen geven, en evenwel ziet men zulks dagelijks geschieden — *en voor die wakers der schoolwet worden jaarlijks grove sommen uitgegeven*, die veel beter, nuttiger en heilzamer konden worden besteed. Bij vele *plaatselijke school-commissiën* schijnt het nog kluchtiger te gaan. Zoo is mij eene plaats bekend, — kieschheidshalve verzwijg ik den naam, daar het de zaak is en geenszins den persoon, waarvoor ik de pen heb opgevat; — men beroept een' schoolmeester op *f* 300 traktement jaarlijks en de voordeelen der schoolpenningen. Dan men laat zich belezen: neemt de schoolpenningen voor zijne rekening en verhoogt het traktement des onderwijzers tot *f* 800 's jaars. Men was te geleerd, om in te zien, dat men door zulke krasse handelingen die school den genadeslag gaf: — en of dit alles nog niet genoeg ware, verbood men den onderwijzer, — vrij zeker om wijze redenen — de schoolpenningen zijner leerlingen te ontvangen, maar belastte met die taak een' der ondermeesters, die dezelve aan de stad verantwoordde. Kan men, inderdaad, een noodlottiger middel uitdenken, om een' onderwijzer van achting en ontzag te berooven?! En welke vrucht sticht een onderwijzer, die van achting en ontzag beroofd is? Moest men zich over zoodanige handelingen niet schamen? Dan zij veranderen niet van kleur. Zij zijn en zij blijven zwart! Na eenige jaren op die loffelijke wijze te hebben voortgesukkeld, heeft men alles wederom tot het vorige teruggebragt; de onderwijzer krijgt wederom *f* 300 en de schoolpenningen. Dan in welken toestand zijn thans onderwijzer, school en leerlingen? Is het niet beklagenswaardig, wanneer men zoo met de belangrijkste zaken ziet handelen? Is het niet betreurenswaardig...? en dan blaast men nog bazuinen..... en roemt en prijst alles.....!

Schoolfondsen: wie zou het ontkennen, of deze zijn heilbevorderende voor *opvoeding en onderwijs.* Dan, zullen de *schoolfondsen* goed en heilzaam werken, zoo moeten zij van het landsbestuur uitgaan en door eene wet geregeld worden. Het komt mij voor, dat de *schoolfondsen* niet tot de huisselijke zaken en de attributiën van *provinciale staten behooren.* Evenmin als de *provinciale staten* regt hebben op *de regterlijke, geneeskundige en andere instellingen*, — even zoo min op het *schoolwezen*, in die mate, dat zij *schoolfondsen* kunnen invoeren, die voor de bewoners verpligtend zijn. Wij gelooven gaarne, dat *de staten* in deze met de edelste bedoelingen handelen; dan, dit is de quaestie niet; maar wel, of hunne magt zich tot zoo verre uitstrekt.....? De ondervinding heeft ook geleerd, dat *schoolfondsen* wel eene heilzame, maar geenszins eene gemakkelijke zaak zijn om in te voeren en in werking te brengen. Wie heeft meer nut *voor een verbeterd schoolwezen gesticht*, dan de edele maatschappij: *tot Nut van 't algemeen?* Zij schreef ook eene prijsvraag, *de schoolfondsen* betreffende, uit. Zij ontving verschillende verhandelingen, doch bekroonde er geene. Wat was hiervan eene der hoofdredenen? Grootendeels, dat men de *schoolfondsen* niet kon invoeren, zonder op de eene of andere wijze, òf *onbillijk* òf *nadeelig* te handelen. Nog eens, *schoolfondsen* zijn nuttig en heilzaam, maar kunnen niet ingevoerd worden, dan door het hooge bestuur, bij eene ordelijke wet en op eenen gelijkwerkenden voet. Wat zijn de redenen, dat de provinciën Gelderland, Noord- en Zuid-Holland, Utrecht, enz. geene schoolfondsen hebben....? Maar, om niet te veel te vorderen, moeten wij afbreken — welligt komen wij op deze zaak terug en spreken dan ook een hartelijk woordje omtrent de SCHOOLMEESTERS-GEZELSCHAPPEN. Wij eindigen, met den wensch, dat de *schoolfondsen algemeen mogen worden ingevoerd en de school-opzieners algemeen honorabel hun ontslag krijgen* en door eene doelmatiger en min kostbare inrigting en toevoorzigt mogen vervangen worden: een en ander ter bevordering van het heil en het geluk van Nederlandsch jeugd, waarvan ik ben *Een vriend.*

Letternieuws.

Algemeene Statistiek voor handel en nijverheid. Een handboek voor kooplieden, fabrikanten en staatslieden, alsmede tot grondslag voor het onderwijs in de handels-aardrijkskunde, hoofdzakelijk naar dr. F. W. VON REDEN; *— voorts naar dr.* BERGHAUS, NISCHWITZ, CRÜGER, *enz., bearbeid door* D. BUDDINGH, *leeraar aan de koninklijke akademie te Delft. Opgedragen aan de Nederlandsche handel-maatschappij. Eerste deel, in vier afleveringen, te Haarlem, bij* A. C. KRUSEMAN. 1846.

In geen land wordt van statistiek zoo weinig werk gemaakt als in Nederland. En toch hare kennis is onontbeerlijk. Zij leert naauwkeurig den toestand kennen, in welken de maatschappij of dat deel, hetwelk zij behandelt, zich bevindt; en welke hoop mag men van hetgeen men ter harer verbetering, tot ontwikkeling van haren bloei onderneemt, verwachten, wanneer men die kennis mist? Ook hier toont zich de traagheid onzer regering. Zij doet niets om zich met dien toestand bekend te maken. Een tijd lang heeft men bij het departement van binnenlandsche zaken, zoo wij meenen, een zoogenaamd statistiek bureau gehad, maar resultaten heeft het niet opgeleverd en is, zoo wij meenen, ook te niet gegaan. Wij zijn dus nog altijd even onkundig met den materiëlen en intellectuëlen toestand des volks als vroeger. Met de middelen in de hand laat de regering die ongebruikt. Sedert hoe lang kent zij het juiste aantal stemgeregtigden en kiezers in de steden of ten platten lande? En toch, het kostte haar maar ééne aanschrijving aan de ontvangers om die te weten. Of is misschien de kennis voor de uitoefening van het stemregt misschien onverschillig? Wat weet zij van de verbrokkeling der onroerende goederen? wat van de lasten en hypotheken, op den eigendom rustende? En toch het had haar maar ééne aanschrijving aan de hypotheek-bewaarders behoeven te kosten. Of rekent men het misschien in eenen tijd, waar zoo algemeen over de slechte verdeeling van het vermogen en ongelijke drukking der belastingen geklaagd wordt, van alle belang ontbloot, met deze zijde van het volksvermogen nader bekend te worden? In de jaarlijksche verslagen over het armwezen wordt van de banken van leening en spaarbanken gesproken: maar bezit het bestuur daaromtrent meer naauwkeurige kennis, dan enkel de algemeene sommen? Kent het de verschillende bijdragen, voor welke daarin deel genomen wordt; kent het in de bijzonderheden de klassen, welke er gebruik van maken? en toch bij het hand over hand toenemend pauperismus is die kennis verre van onverschillig. De eenige statistieke opgaven, welke ons gegeven worden, zijn de jaarlijksche verslagen der gedeputeerde staten; maar, zonder orde en naar geenerlei vast beginsel opgemaakt, zijn deze van zeer gering nut.

Het is derhalve een nuttig en verdienstelijk werk, in die leemte aan naauwkeurige kennis van den toestand onzer maatschappij te gemoet te komen. De heer BUDDINGH doet dit met het oog op handel en nijverheid en zijne poging verdient zooveel te meer erkenning, heeft zooveel te meer regt op ondersteuning als hij daarbij de beste schrijvers van Duitschland tot leiddraad genomen heeft en niet gewone bekendheid met hetgeen daaromtrent in Frankrijk, België, Engeland het licht zag, verraadt. Het deel, dat wij hier aankondigen, bevat de *algemeene inleiding; landbouw en nijverheid.* Eene menigte van belangrijke bijzonderheden zijn hier verzameld en zoo men het eene punt naauwkeuriger en breeder behandeld vindt dan het andere, is dit meer aan het ontbreken van goede bronnen, dan aan hare niet behoorlijke nasporing te wijten.

Bij het uitkomen der volgende deelen hopen wij op dit geschrift terug te komen.

De meer dan gewone deelneming, welke mijne geachte stadgenooten verleden week aan den dag legden, toen het bekend werd, dat de Hooge Raad mij van alle verdere regtsvervolging, ter zake van de beoordeeling der troonrede van 1845, in een voor de *Arnhemsche Courant* ingezonden en daarin geplaatst artikel, onder het opschrift: »*Vreemde Dingen*," had ontslagen, — en voor welke mij vereerende belangstelling ik ten hoogste gevoelig ben en hun mijnen innigen dank betuig, — heeft grooten weerklank gevonden in bijna alle oorden van ons vaderland, zelfs in het buitenland: immers een zeer aanzienlijk getal bij mij ontvangen brieven van felicitatie dragen daarvan de onmiskenbare, de duidelijkste bewijzen.

Aan allen, die mij met hunne blijken van belangstelling vereerden, brieven van dankbetuiging terug te schrijven, laten mijne bezigheden niet toe: daarom verzoek ik hen, zoo wel als mijne hooggeachte stadgenooten, deze algemeene dankbetuiging te willen aannemen als aan ieder hunner persoonlijk gerigt.

Arnhem, 27 maart 1847. C. A. THIEME.

Advertentiën.

VOORLOOPIG BERIGT.

Door het ministerie van den te *Brummen* residerenden Notaris *R. A. J. VAN ITTERSUM*, zal, door de Eigenaren, in de maand Junij of Julij, op nader te bepalen dagen en plaatse, publiek worden geveild en, zonder beraad, verkocht:

De PAPIER-FABRIEK, *NAGEDACHT*, bestaande in eenen VIJFBAKS-HAMERMOLEN, met extra zware WRIJFROL, gedreven wordende door eigendommelijk water; voorts annex WOONHUIS; verder DROOG- en BOUWSCHUREN en *twee* ARBEIDERS-WONINGEN, TUIN-, BOUW- en WEILANDEN; alles in pacht en gebruik van *A. BROUWER, G. Jz.* Voorts OPGAANDE-BOOMEN en AKKERMAALSBOSSCHEN; te zamen groot ongeveer 10 Bunders; alsmede nog een toegekend AANDEEL in de MARK; alles staande en gelegen te *Laagsoeren*, nabij *Dieren*, in de nabijheid van den geprojecteerden Spoorweg en het Kanaal van *Apeldoorn* naar *Doesborgh.*

Nadere informatiën te bekomen bij den Notaris voornoemd en bij den Heer *W. HISSINK*, te *Zutphen.*

† † † In het Magazijn van den Heer *G. W. TIKKEL*, hoek van de Rijnstraat, te *Arnhem*, is thans het Depôt gevestigd der TANDMIDDELEN, bereid door de *GEBROEDERS DENTZ*, Tandmeesters van HH. MM. den Koning en de Koningin en van HH. KK. HH. den Prins *VAN ORANJE* en Prins *FREDERIK DER NEDERLANDEN*: enz. enz., als:

Liqueur Philodentique tot het conserveren en onderhouden der Tanden en versterken van het Tandvleesch, à *f* 3 50; *Mondspoeling* tegen *Scorbut* en *Rhumatieke pijnen* in den Mond en bijzonder tot het *bevestigen van losstaande Tanden*, à *f* 3; *Poudre Dentifrice* et *Antiscorbutique*, à *f* 2; *Poudre à la Rose*, à *f* 1; ordinaire *Tandpoeder*, à 50 centen; *Tand-Opiat*, à *f* 1,50; *Tand-Elixer* tegen Kiespijn, uit Zinkingen voorkomende, à *f* 1.50.

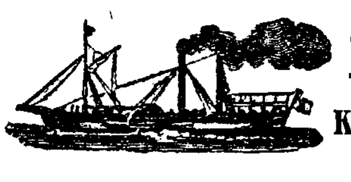

Rijn-Stoomboot-vaart.

KEULSCHE-MAATSCHAPPIJ

DAGELIJKSCHE DIENST

Van Arnhem direct naar Keulen, Mainz, Mannheim, Straatsburg en tusschen gelegen plaatsen.

Vertrek van Arnhem, *des morgens ten 6 ure*, om nog denzelfden avond te *Keulen* aan te komen.

Nadere inlichtingen te bekomen bij den ondergeteekende te *Arnhem*, door geheel het Rijk aan de Kantoren van de Algemeene Expeditie Maatschappij (*JONKER*) met welker Diligence-Diensten deze Vaart in onmiddellijk verband staat.

Arnhem, 23 Maart 1847.

H. BUDDE, G.J.Zn.

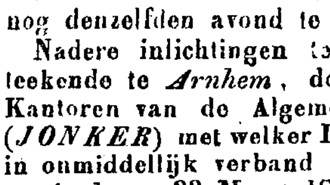

RIJN- EN IJSSEL-

STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ.

De Boot, welke op Maandag den 29sten dezer, des morgens ten acht ure, van hier zoude vertrekken, zal, in plaats daarvan, des Zondags avonds, dadelijk na aankomst, naar *Zutphen*, *Deventer*, *Zwolle* en *Kampen* afgaan.

Arnhem, den 27sten Maart 1847,

De Agent,
W. H. MALLINCKRODT.

*** *A. F. H. VAN TR. DE BRUIJN*, te *Doesborgh* heeft uitgegeven:

DE GROOTHEID NAAR DE WERELD.

Een Roman, uit het Hoogduitsch in 2 Deelen. Prijs *f* 5,40.

Dit onderhoudend geschrevene, en wèl vertaalde Werk van den bekenden Duitschen Schrijver *STERNBERG* is voor alle Leesgezelschappen zeer aanbevelingswaardig.

Marktprijzen.

Arnhem. 26 maart 1847.

Oude Weit van *f* 00.00 tot *f* 0.00; *Nieuwe Weit* van *f* 13.25 tot *f* 16.25; *Rogge* van *f* 11.75 tot *f* 12.75; *Boekweit* van *f* 9.00 tot *f* 9.50; *Garst* van *f* 9.25 tot *f* 0.00; *Vriesche Haver* van *f* 0.00 tot *f* 00.00; *Voerhaver* van *f* 4 20 tot *f* 5.00; *Witte Boonen* van *f* 0.00 tot *f* 00.00; *Paarde Boonen* van *f* 11.00 tot *f* 00.00; *Graauwe Erwten* van *f* 00.00 tot *f* 00.00; *Groene Erwten* van *f* 00.00 tot *f* 00.00; *Geele Erwten* van *f* 13.00 tot *f* 00.00; *Koolzaad* van *f* 0.00 tot *f* 0.00; *Avelzaad* van *f* 00.00 tot *f* 00.00; *Klaverzaad* van *f* 33.00 tot *f* 00.00; *Aardappelen* van *f* 3.00 tot *f* 4.50; *Boter* van *f* 0.62 tot *f* 0.72 het pond.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 27 Maart 1 El 4 Palm 0 Duim: gew. 3 D. gev. 0 D.

Te Arnhem, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.